

ПРАВО НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО ТОВАРИ, РОБОТИ (ПОСЛУГИ) В СИСТЕМІ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Коцюруба О.В.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Письменна О.П.

З часу прийняття незалежності України, переходу до ринкової економіки, поширенням господарських зв'язків з іноземними країнами, збільшенням товарообігу, імпорту та експорту товарів дедалі актуальним стає питання захисту прав фізичних осіб-споживачів при придбанні ними товарів, робіт (послуг). Актуальність цього питання підтверджується також створенням могутньої рекламної індустрії та розвитком засобів масової інформації, зростанням обсягів виробництва предметів довгострокового користування, використанням хімічних товарів, синтетичних та інших штучних матеріалів, розвитком інституту споживчого кредиту з високими ставками.

Окремі питання щодо захисту прав споживачів були предметом багатьох монографічних та дисертаційних досліджень таких вчених, як: С.А. Косінова, Т.О. Кагала, О.М. Готіна, Г.А. Осетинської та інші.

Разом із цим кількість позовів до суду та звернень у державні органи і громадські об'єднання зі скаргами про порушення в споживчій сфері свідчать про актуальність та доцільність проведення подальших досліджень в обраному напрямку.

Одним з актуальних питань сьогодення залишається питання про отримання споживачем необхідної йому інформації про товар, роботу (послугу). Разом із цим постає необхідність визначення обсягу інформації, яку необхідно надавати кожній фізичній особі про якість, призначення, специфічні властивості продукції тощо. Предметом даного дослідження є визначення права на інформацію як складового елемента в системі прав споживачів.

У юридичній літературі існують різні думки щодо природи права на інформацію. Право на інформацію відносять до культурних прав і свобод⁵; розглядають як складову частину свободи слова та друку; як умовне визначення цілей групи прав і свобод: свободи слова чи свободи вираження думок, право на одержання інформації, свобода поширення інформації⁶. Разом з цим право на інформацію не охоплюється повністю свободою слова та друку. Воно багатше, змістовніше за них, має свою субстанцію та відіграє роль у задоволенні певних інтересів суб'єктів⁷.

Терміном «право на інформацію» прийнято позначати сукупність правомочностей людини на отримання, зберігання та розповсюдження інформації.

По суті право на інформацію стало врівень з природними правами людини. Якщо людина отримує інформацію, переробляє її і генерує нову, то вона може стати повноправним членом суспільства⁸.

Таким чином, право на інформацію в загальновищезгаданому розумінні – це право на отримання різного роду відомостей, що необхідні для здійснення всіх життєвих функцій як кожної людини окремо, так і окремих об'єднань осіб, суспільства в цілому. Сама ж реалізація права на отримання інформації є основою процесу інформаційного забезпечення економічного та соціального розвитку суспільства, свого роду певним «вихідним пунктом» цього процесу та одночасно його кінцевою метою⁹.

Право на інформацію включає в себе право здійснювати цілий комплекс дій. Це є збір певних відомостей, їх передача та отримання.

Право на інформацію також закріплено у системі прав споживачів, які закріплені у схвалених резолюцією Генеральною Асамблеєю ООН «Керівних принципах для захисту інтересів споживачів» від 09.04.1988р.¹⁰, серед яких також є: право на безпеку товарів; право на вибір товарів; право на виявлення своїх думок; право на задоволення основних потреб; право на відшкодування шкоди; право на освіту; право на здорове навколишнє середовище.

Як відомо, вагоме значення для визначення належної якості товару, роботи (послуги) має інформація про них, поширена виробниками (виконавцями), продавцями і рекламодавцями. У відповідності до ст.6 Закону України «Про захист прав споживачів» продавець зобов'язаний надати покупцеві необхідну і достовірну інформацію про товар, пропонований о продажу, що відповідає встановленим законом, іншими правовими актами і звичайно пропонованим у роздрібній торгівлі вимогам до змісту і способів надання такої інформації.

Відповідно до п.4 ч.1 ст.4 Закону України «Про захист прав споживачів», споживач вправі вимагати надання необхідної і достовірної інформації про виробника (виконавця, продавця), режим його роботи і реалізовані ним їх товари, роботи (послуги). Зазначена інформація в наочній і доступній формі доводиться до відома споживачів при укладенні договорів купівлі-продажу і договорів про виконання робіт (надання послуг) способами, прийнятими в окремих сферах обслуговування споживачів, як правило, державною мовою.

Закон України «Про захист прав споживачів» встановив незаперечну презумпцію «непоінформованості» споживача, яка позбавляє зацікавлену сторону при розгляді вимог споживача про відшкодування збитків, заподіяних наданням недостовірної або недостатньо повної інформації про товар, роботу (послугу), можливості посилатися на поінформованість споживача (у тому числі професійну) у відповідних питаннях.

До того ж Закон України «Про захист прав споживачів» однозначно встановлює, що в цьому випадку необхідно виходити з припущення про відсутність у споживача спеціальних пізнань про властивості і характеристики товару (роботи, послуги).

Неспроможність презумпції означає такий ступінь імовірності передбачуваного факту, що це робить зайвим його доведення або спростування. Неспроможність презумпції у праві не означає, що це правове припущення не можна спростувати в принципі.

Спростувати його можливо, проте це не буде мати ніякого юридичного значення. Доказування

зворотного просто не буде братись судом до уваги¹¹.

Продавець (виробник) товару повинен надати споживачу всю необхідну інформацію про товари, роботи (послуги). На жаль, Закон не розкриває поняття «необхідна інформація».

Новий тлумачний словник української мови¹² тлумачить слово «необхідна» як «без якої не можна обійтись; конче потрібна».

Таким чином, під необхідною інформацією повинна розумітися інформація, що, відповідно до Закону, є обов'язковою. До того ж Закон України «Про інформацію» також не дає визначення достовірної інформації.

Слово «достовірна» у новому тлумачному словнику української мови¹³ трактується як «яка не викликає сумніву, цілком вірна, точна».

Думається, що під достовірною інформацією необхідно розуміти інформацію, у якій відомості відповідають дійсності.

Доступна для споживача форма доведення інформації означає, що інформація повинна бути надана у доступній формі, що дозволяє споживачеві зрозуміти її зміст.

Способи доведення інформації до споживача визначаються в нормативних актах. Іншими словами, ці вимоги є імперативними і за ними оцінюється виконання юридичного обов'язку продавців (виробників) товарів.

Дії щодо ненадання інформації чи надання її не в повному обсязі є протиправними тоді, коли це може привести до виникнення шкоди як внаслідок невірного використання товару чи внаслідок відсутності у товарі тих властивостей, що нібито повинні бути йому властиві.

Відсутність чи неповна обов'язкова інформація про товари, роботи (послуги), особливо в частині що стосується їх безпеки товарів та можливості їх використання може розглядатися як підстава щодо заборони на продаж, а у випадку реалізації – у якості підстави для визнання договору недійсним.

Інформація про товари, роботи (послуги), повинна містити:

- Назва товару;
- Значення нормативних документів, вимогам яких повинні відповідати вітчизняні товари, роботи (послуги);

- Дані про основні властивості товарів, робіт (послуг), а щодо продуктів харчування – про склад (враховуючи перелік використаної у процесі їх виготовлення сировини, у тому числі харчових добавок), номінальну кількість (масу, об'єм тощо), харчову та енергетичну цінність, умови використання та застереження щодо вживання їх окремими категоріями споживачів, а також іншу інформацію, що поширюється на конкретний продукт: відомості про вміст шкідливих для здоров'я речовин порівняно з вимогами нормативно-правових актів та нормативних документів і протипоказання щодо застосування;

- Дату виготовлення; відомості про умови зберігання;
- Гарантійні зобов'язання виробника (виконавця);
- Правила та умови ефективного і безпечного використання товарів, робіт (послуг);
- Термін придатності (служби) товарів, робіт (послуг), відомості про необхідні дії споживача після його закінчення, а також про можливі наслідки у разі невиконання цих дій;

- Найменування та адресу виробника (виконавця, продавця) і підприємства, яке здійснює його функції щодо прийняття претензій від споживача, а також проводить ремонт і технічне обслуговування

Продавець, що не надав покупцеві можливість одержати відповідну інформацію про товар, несе відповідальність і за недоліки товару, що виникли після його передачі покупцеві, стосовно яких покупець доведе, що вони виникли у зв'язку з відсутністю у нього такої інформації.

Інформація про товар особливо важлива для визначення його доброякісності або наявності недоліків у тих випадках, коли договором умова про якість не передбачена. Це можливо, коли на самому товарі, його упаковці, у прикладеній документації не міститься ніякої інформації про якість товару, а зазначена інформація існує самостійно, наприклад, у засобах масової інформації.

Якщо надання недостовірної інформації спричинило неможливість використання придбаного товару, роботи (послуги) за призначенням, споживач вправі вимагати надання йому в розумно короткий термін належної інформації. Звичайно, неможливо використання придбаного товару (роботи, послуги) за призначенням може бути наслідком різних причин.

Однак у цьому випадку причиною неможливості використання товару за призначенням варто вважати надання недостатньо повної або недостовірної інформації, результатом чого є неможливість «запустити», «задіяти» придбаний товар через відсутність відповідних інструкцій або відремонтувати його через відсутність необхідної інформації про організації з ремонту та техобслуговування та ін.

Термін надання належної інформації встановлюється споживачем самостійно і доводиться до продавця (виконавця) у письмовому вигляді. Якщо інформація в обговорений термін не буде надана, споживач вправі розірвати договір і вимагати повного відшкодування збитків. При цьому споживач зобов'язаний повернути товар (виконану роботу) виробникові (виконавцеві, продавцеві).

Заподіяння шкоди життю, здоров'ю, майну споживача, а також природним об'єктам, що знаходяться у власності споживача, може наступити в результаті надання недостовірної або неповної інформації про товар, наприклад, товар, роботи (послуги) харчування, способи і правила безпечного використання товару, його збереження й утилізацію, про термін служби (придатності, реалізації), необхідні дії при закінченні терміну придатності та ін.

Підсумовуючи наведене, варто зробити висновок, що право споживача на інформацію про товари, роботи (послуги) займає важливе місце серед інших суб'єктивних прав, тому що саме від обізнаності про

властивості товару, робіт (послуг) може залежати не тільки здоров'я, але й життя фізичних осіб. Інформація про товар, роботи (послуги) повинна бути достовірною, повною, зрозумілою для сприйняття особою, що не володіє спеціальними технічними та ін. глибокими знаннями у певній галузі. Ненадання інформації про товари, роботи (послуги) чи надання неповної чи недостовірної інформації є одним з порушень у споживчій сфері.

Література

1. Косінов С.А. Теоретичні проблеми захисту прав споживачів в Україні за договором купівлі-продажу: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 – Х., 1999.- 20с.
2. Кагал Т.О. Організаційно-правові питання забезпечення захисту прав споживачів в сфері якості товарів : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 – К., 1998.- 20с.
3. Готін О.М. Кримінальна відповідальність за випуск або реалізацію недоброякісної продукції в умовах ринкової економіки (проблеми теорії та практики): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 – К., 2003.- 21с.
4. Осетинська Г.А. цивільно-правовий захист прав споживачів за законодавством України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 – К., 2006.- 20с.
5. Погорілко В.Ф. Права та свободи людини та громадянина в Україні. – К.:Ін-юре, 1997.-С.35-39.
6. Конституційне право України/За заг. ред. П.М. Рабіновича. – К.:Ін Юре, 1997. – С.29.
7. Малько А.В. Право громадянина на інформацію//Общественные науки и современность. – 1995. - № 5. – С.58.
8. Хижняк В.С. Право человека на информацию. – Саратов:Изд-во Саратовского ун-та, 1998. – С.10.
9. Тиновицкая И.Д. Право на информацию и механизм его реализации. //Труды института законодательства и сравнительного правоведения. – М., 1992. - №52. – С.29.
10. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів: Затверджені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 09.04.1985 р./Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1999. - №6.
11. Дмитриева О.В. Ответственность без вины в гражданском праве. – Воронеж, 1998. – С.71-72.
12. Новий тлумачний словник української мови в 3-х томах. – К.:АКОНІТ, 2007. – Том 2. – С.347.
13. Новий тлумачний словник української мови в 3-х томах. – К.:АКОНІТ, 2007. – Том 2. – С.598.

РОЗВИТОК АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Кугай І.П.

Науковий керівник к.е.н., доцент Гуцаленко Л.В.

В даній статті наведені основні напрямки розвитку аудиторської діяльності в Україні. Розглянуто функціонування організацій, які сприяють ефективному розвитку аудиту. Висвітлено основні вимоги та головні кваліфікаційні характеристики сучасного аудитора в Україні.

Вступ. Невід'ємним елементом державного регулювання економіки є система економічного контролю. В умовах існування в Україні державної та кооперативної форми власності система контролю була підпорядкована меті збереження та ефективного використання державних ресурсів. Розвиток ринкових відносин, який супроводжувався виникненням підприємств недержавної форми власності, потребував реорганізації системи контролю: появи адекватних форм та суб'єктів контролю. За аналогією з закордонним досвідом адекватною формою контролю діяльності підприємств недержавної форми власності був визнаний в Україні аудит. Перехід до ринкових відносин в Україні в 90-х роках розпочався раптово з розпадом СРСР, без поступового розвитку, з елементами суб'єктивного прийняття рішень з «насаджування» елементів ринкової економіки. Тому на початку цього переходу країна не мала ні законодавчої бази з аудиту, ні методичних матеріалів, ні наукової літератури, ні кваліфікованих кадрів, ні системи вузівської підготовки [3].

Постановка проблеми. Підсумки більш як 15-річного розвитку аудиту показують, що в Україні вже в основному сформувалась національна система аудиту, яка є аналогом подібних систем країн з ринковою економікою. Прийнято Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 року та ряд законодавчих і урядових документів щодо організації, регулювання і проведення аудиту в господарюючих суб'єктах. З 2004 р. відповідно до вимог СОТ та ЄС міжнародні стандарти аудиту діють як націоналі. Пройшла апробація системи підготовки і атестації аудиторів, проходить процес їх переатестації.

Сьогодні в Україні з'явилася низка публікацій з досліджуваної проблеми [2-5], які здебільшого висвітлюють методiku проведення організації аудиту в Україні. Розвиток аудиторської діяльності в Україні вивчають такі вітчизняні науковці: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Н.І. Дорош, О.А. Петрик, В.С. Рудницький, В.Я. Савченко, Б.Ф. Усач, В.О. Шевчук.

Проте, незважаючи на значну кількість праць, присвячених розвитку аудиту в Україні, існує ще багато проблем, тому вивчення їх є актуальним і потребує подальшого дослідження й аналізу.

Сучасна тенденція простого копіювання в Україні певних моментів зарубіжного досвіду без глибокого розуміння загальної системи контролю в певній зарубіжній країні призводить до використання терміну “аудит” без належного розуміння цього поняття. Тому формування національної системи аудиту потрібно здійснювати з урахуванням особливостей вітчизняної економіки.

Основні результати досліджень. Забезпечення гарантованих Конституцією прав володіти, користуватися та розпоряджатися приватною власністю, становлення громадянського суспільства, економічною основою якою вона є, обумовлює виникнення та посилює актуальність розвитку незалежного